

ДОНЧО ЦОНЧЕВ ТАНДЪРЛИЛИ

chitanka.info

Сега е шест часът сутринта, времето е чудесно, слънцето се надига на пръсти, да види по-скоро Родопите. Минаваме с молотовката през поделението, вземаме четири трудовачета и продължаваме с тях към обекта.

Казвам „трудовачета“, но те се случиха едни мъжаги — по-големи и по-яки от мене. Особено един — черен и скулест, весел и буен — още със сядането в колата запя:

— Тан-дърлили, тан-дърлили! А-ла-ла-ла-лаа-ли-лиии!...
Тандърлили! Тандърлили!...

Пее си човекът и си тупка с ръце по торбата, хили се и намига наляво-надясно, кълчи си врата и помръдва на пейката — не го съдържа на едно място.

Питам го:

— Как се казваш?

Той прекъсва песента и казва бавно:

— Смаил.

— Ти ще работиш с мен. Другите ще ви разделя началникът.

— Готово, бате, Тан-дърлили! Тан-дърлили!...

Слязохме от камиона, нарамихме жалони, колчета, лати, триноги, рулетки, теодолити — право на последната вчерашна точка. С това свое „тандърлили, тандърлили“ Смаил беше развеселил цялата група.

Започнахме работа. Забих жалон, оставих до него Смаил и заминах напред. Влязох в правата на полигона и от трийсетина метра викам на моя човек:

— Смаиле, измести жалона малко наляво!

— Жалона, Смаилееей! Тоя, шарения прът — дай го малко наляво!

Стои Смаил там, стиска жалона и все едно, че е от камък.

— Смаиле бре! Еееееей!

Нищо. Викам си: Той е онемял или се е парализирал. Връщам се назад да го видя. Наближавам го, гледам — стиска жалона и спи. Клепките му спуснати наполовина, под тях се вижда бялото на очите — синкаво и жълтеникаво. Устата му отворена — едно кротичко „хррт“ се чува от якото гърло.

Ударих го по рамото. Той трепна, но си разлепи клепките бавно. Гледа ме много учудено.

— Какво става, Смаил?

— Нищо, бате.

— Как така нищо, нали ти викам да изместиш жалона наляво.

— Не съм те чул бе, бате. Че прощаваш.

— Добре. Стой сега тук, аз пак ще ида и ще извикам.

— Готово, бате.

Отивам при моя жалон, „влизам в правата“ и рева, колкото мога:

— Дай две педи наляво и малко дигни нагоре!

Няма наляво, няма нагоре. Викам си: Дали не изревах премного силно, момчето може да заеква. Хайде обратно при него.

Момчето спи. Лявата клепка напълно затворена, а дясната пак само до половината. Събирам всичкия си глас и изгърмявам колкото мога:

— Хоп!

Главата на Смаил се олюлява малко назад, клепките се отварят и той ме гледа кротко в очите.

— Слушай, момче, къде си?

— Тука съм, бате. Чекам да кажеш: „Налево“.

— Я кажи какво си правил нощес?

Смаил се ухилва широко, белите му зъби като гердан наредени.

— Како че прайм, бате? Какото са прай нощеска!

Викам друг от трудоваците, оставям го при тоя жалон, а Смаил вземам със себе си. Сега му давам да държи наклономера. При първата команда онова момче премести жалона, заби го, където му казах, и пита:

— Сега какво, другарю инженер?

— Сега донеси два други жалона и ела тука!

Дотича той с жалоните, заведох го напред в гората и продължихме. Смаил държа близо до себе си и все му говоря, да не заспи.

— Знаеш ли хубаво цигански?

— Как нема да знам, бате. Аз и френцкия го знам.

— Какво каза?

— Френцки, френцки, не си ли чувал? Френцки език. Мерси, оре-вуар...

— Аха. Чувал съм. А ти къде го учи френцкия?

— Аз не съм, ама сестрата. Сестрата се трепа на училище. Три години поред, бате! Та от нея съм научил френцки, там, на училището, ги карат.

— Тя какво завърши?

— Кой?

— Сестра ти.

— Завърши три години на училище бе, бате. От първи клас до трети! После я крадна един мингянин. Калиджия, голям гявол. Ожени се за нея, па после друг я крадна.

— Аха. А ти да пишеш по цигански можеш ли?

— А?

— Да пишеш, да пишеш!

— Тц.

— Слушай бе, Смаиле, на цигански може ли да се пише?

— Не знам, бате. Сигурно може, защо да не може? Щом на френцки, на български може...

— Френски, български — това са езици, на тях може, разбира се. А цигански език няма. Какъв език е циганският!

— Много убав език, бате. Сичко се разбира!

— Я не се занасяй. Изобщо няма цигански език. Има двацет лафа там — шарах-марах — и все тях си повтаряте.

Смаил се ухили широко-широко и вика:

— Шарах-марах нема бе, бате, ама дума има за сичко.

— Лъжеш, Смаиле...

— Тебе лъжа, мене истина, бате.

— Добре де, я ми кажи самолет.

— А?

— Самолет, самолет! Как е на цигански самолет?

Смаил ме гледа право в очите, мига-мига и по едно време се ококори.

— Айроплангелес!

— Слушай — викам, — я дръж тоя жалон и застани тука. Ще ти дам на тебе един айроплангелес!

Оставих го зад гърба си, докато визирам посоката, после трябваше да изчисля един ъгъл. Сметката не беше сложна, бавил съм се с молива пет-шест минути. Когато вече прибирах карнета си в

джоба, чух зад гърба си едно: „Хппппп!“ Обърнах се — Смаил спеше. Пак прав, стиснал жалона — клепките пак спуснати до половината.

— Хоп!

— Тука съм, бате, тука съм.

— Абе ти си тука, ама май че никакъв те няма! Знаеш ли поне да смяташ?

— А?

— Да смяташ, викам, да смяташ!

— Знам бе, бате, сестрата нали ме учи. Шес по седем тринайсе — това ли?

Другият трудовак се засмя, а вече и аз не се удържах. Слънцето беше мръднало доста нагоре, росата вече засъхна. Дадох десетина минути почивка, почерпих ги по цигара и седнахме на полянката. В момента когато казах думата „почивка“, съненият Смаил ме погледна напрегнато, после в него като че заработи пружина. Той пусна жалона веднага, отчупи една вейка и като се зашиба с нея по крачола, запя живо и весело.

— Тандърлили, тандърлили!... А-ла-ла-лаа-ли-лиии!...

Стъпваше леко и гъвкаво като котка, очите му святкаха, краката и ръцете му потрепваха в спазми.

— Лягай веднага да спиш — викам. — Докато трае почивката, да се напиш.

Той опъна лявата си ръка напред с дланта към земята и постави цигарата, която му дадох, отгоре върху пръстите си. Чукна се по китката с дясната си ръка, цигарата хвъркна високо във въздуха и след „салто“ падна в устата му точно с филтъра между устните.

— Ти си бил факир бе, Смаил.

— Не съм факир, бате. Има един друг фараон, него да го видиш!

— Лягай сега да подремнеш, че после ще бачкаме здраво.

— Баш сега ме кара на песен бе, бате! — свива рамене Смаил. — Баш когато съм почивката!

— Добре, пей, щом ти се пее. Ама после пак да не ми дремеш!

— Нема бе, бате. Баш на тебе ли че ти дремем. Не се излагай!

Другият трудовак се хили срещу Смаил и казва на мене:

— Той иначе не е лошо момче. Когато се хване, бачка за трима.

— А сега защо е толкова заспал?

— Ами защо... Човецина... Кога както се случи.

— Смаил! — викам. — Я ми кажи как е на цигански иначе.

Тандърлили ми отговаря веднага:

— Инакво бе, бате! Инакво!

— Ясно — викам, — и аз почвам да уча цигански. Ти щом знаеш френски, аз защо да не знам цигански? Кажи сега някоя циганска поговорка!

Смаил сяда при нас, прави колелца от дима на цигарата и казва:

— Парни гасни друм мангела, шукар бури кар мангела!

Повтарям поговорката и питам Смаил какво значи. А той ми превежда:

— Бела кобила път иска, убава булка таквоз иска!

— Какво?

— Мъж бе, бате, мъж! — Смаил отново се хили с белите зъби. — Да не го казвам, както си баш тебе!...

Вадя карнета от джоба си, записвам, смеейки се, мъдростта и казвам, че вече признавам циганския език. Разбира се, записвам си и „айроплангелес“.

— Бате, ти знаеш ли приказката за малкото циганче?

— Не, казвай.

— Мингянчето си играе на поляната, баща му се прибира дома. Мингянчето вика: „Татееей! Еси маро?“ Има ли леб? Циганино, дъртио фараон, вика: „Нанай, нанай“. Нема, нема. Ама он лъже — он е турил лебо под фанелата. Циганчето ревна, бате, пици на поляната. Жал му стана на дъртио циганин, па дигна фанелата, тупна лебо и вика: „Еси, еси!“ Има леб, има! Твойта мама циганска, само за леб питаш! Па копелето, бате, като виде под фанелата лебо, млъкна да реве, зарадва се, мамка му циганска, и удари по тумбако с две ръце, както се удари по тъпано. И фана да пее тая песен, бате: „Гаа-ндър-лили, таа-ндърлили! А-ла-ла-лаа-ли-лии!...“

Смаил си продължи любимата песен, ние си допушихме цигарите и почивката свърши.

— Хайде сега — викам, — хващайте се за жалоните. Почваме пак. До обед трябва да стигнем чак на върха!

Другият трудовак стана, а Смаил заряза песента изведнъж и ме зяпна унило. Устата му си остана отворена и долната му челюст увисна. Колкото можех, рязко и с всичка сила изревах:

— Стани!

Смаил първо се сниши в тревата, продължи да ме гледа оттам и после изтежко-тежко се понадигна.

— Полека бе, бате — вика ми тихо и умолително. — Че ми изкараш акъло!

Дадох му един жалон и още докато му обяснявах какво трябва да правим, видях, че клепките му се завличат.

Мъкнах го до обяд като торба. През цялото време приказвахме и аз учех цигански език. Когато стана време за ядене и седнахме на една друга полянка, „Тандърлили“ огласяше хубавата околност цял час.

Следобед го оставих да спи, работихме двамата с другия трудовак. Смаил му дремна четири часа на слънцето, върху тревата, а когато вечерта свършихме и си тръгнахме, камионът цял се тресеше от песента му.

Щом трудоваците слязоха в поделението и ние останахме сами, разправам тая история на колегите. А те — всеки от тях — молят да им го отстъпя за утре.

И тъй Смаил всеки ден сменяше своя началник, докато стана любимец на всички. Разбира се, той спеше през целия ден — прав, седнал и легнал; с жалон в ръката или без — но дойдеше ли време за почивка, всички се събирахме при него.

... Много горски пътища сме проектирали — приятелите ми от министерството и аз. В Балкана, в Странджа, в Огражден. Местата са били диви и страшно красиви, а имената на обектите — все звучни и сладки. Когато се опитам да се сетя за всичките, виждам, че много от тях съм забравил. Така разправа и другият геолог, моят приятел Митака; така разправят и пътищарите.

Но има един горски път из Родопите, чието име си остана „Тандърлили“. Него всички го помнят.

Всъщност — като помисля, — откакто дойде в нашата група този Смаил, никаква работа не бе свършил. Просто една шумка не беше преместил от тука до там.

А накрая се оказа, че ни е откраднал сърцата завинаги.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.